

ІЛЬЙОВ Степан Петрович

Філолог, літературознавець, спеціаліст з російської літератури Срібного віку

С. П. Ільйов народився 19 серпня 1937 р. у с. Нижній Куюльник Іванівського р-ну Одеської обл.

Після закінчення середньої школи С. П. Ільйов вступ-

ив до Одеського університету на російське відділення філологічного факультету, який закінчив у 1960 р. Був сільським вчителем, працював у Науковій бібліотеці Одеського університету. Його науково-педагогічна діяльність стала славною сторінкою історії кафедри російської літератури Одеського університету, на якій він пройшов шлях від старшого лаборанта до професора. У 1973 р. С. П. Ільйов захистив кандидатську дисертацію на тему “Проза Л. Андреєва епохи першої російської революції”, в якій зосередив увагу на естетичних проблемах творчості письменника. В подальшому цілий ряд наукових розвідок С. П. Ільйов присвятив творчості Л. Андреєва.

З 1974 по 1977 р. С. П. Ільйов працював у Гданському університеті на посаді доцента російської філології. Відрядження стало плідним і результативним періодом становлення його як вченого. Працюючи в культурному просторі античності чи середньовіччя, осмислюючи в статтях феномен О. Пушкіна, А. Ахматової чи В. Бикова, він завжди вмів знайти свій ракурс, своє вагоме наукове слово. Широта його професійного світогляду привертала увагу студентів і викладачів до його наукових праць. Інтерес цей був зумовлений і історико-літературним періодом (кінець XIX — початок ХХ ст.), яким він безпосередньо займався і офіційне тлумачення якого не збігалось з оригінальним для літературознавства 80-х — поч. 90-х рр. прочитанням С. Ільйова. Його лекції, спецкурси, статті і монографії відзначалися концептуальністю і переважанням герменевтичного підходу. Основним предметом наукового аналізу чи інтерпретації був текст, осмислений як структурна цілісність, досягнута авто-

рами різними засобами. Такий підхід відкривав широкі можливості герменевтики тексту. Дослідник прагнув створити щось більше, ніж його структурне буття — створити значення, реконструювати його місце в духовній історії. Інтерпретація вченого не розгорталась за однією моделлю, а обумовлювалась природою тексту. Досліджуючи окремі властивості текстів, він звертався до питання жанру і композиції, хронотопу, символіки імені і числа, різновидів комічного тощо.

С. П. Ільйов не був теоретиком, але свідомо орієнтувався на щонайсучасніші теоретико-методологічні праці (варіанти структурно-семіотичної і неоміфологічної шкіл, рецептивну естетику).

Темою, що найбільш повно розкрила наукові можливості Степана Петровича, став символізм. Рівень кваліфікації дозволив йому в лекціях і наукових роботах показати російський символізм як культурно-філософську подію європейського масштабу. Тлумачення ж конкретно-історичного напрямку акцентувало його обумовленість динамікою духовної сфери, типом світосприйняття, стилем життя, способом літературно-критичного мислення, типом тексту. Розглядаючи символістський текст як багаторівневу семантичну структуру, С. П. Ільйов у своїх роботах реконструював міфологічний, релігійно-філософський, культурологічний та інші підтекстси.

Осмислення внутрішньої неоднорідності естетики і поетики явищ символізму дозволило йому обґрунтувати феномен символістського роману, виявити його типологічні ознаки. Цій проблемі була присвячена докторська дисертація “Поетика русского символистского романа”, яка успішно захищена у 1991 р. Романі Ф. Сологуба, В. Брюсова і Андрія Білого подаються як специфічні жанрові форми, дослідження структури яких проведено на кількох рівнях: архітектоніки, символу і міфу, простору і часу (хронотопу) і автора як інтегратора всіх рівнів жанрової форми романів. Концепція С. П. Ільйова стала основою для розмежування модерністських, передсимволістських та власне символістських романів. Наукова спадщина С. П. Ільйова — це дві монографії, 65 статей, численні коментарі до вибраних творів класиків.

Степан Петрович помер 25 квітня 1994 р. в Одесі.

Пр.:

Числовая символика в поэме “Двенадцать” А. Блока // *Slavica Wratislaviensia*. — Wroclaw, 1976. — Т. 9. — С. 29-35; Мифопоэтическая основа хтонических топосов цикла “Ямбы” Александра Блока // Поэзия А. Блока и фольклор. Лит. традиции. — Омск, 1984. — С. 42-64; Художественное пространство в романе “Петербург” А. Белого // Пробл. вечных ценностей в рус. культуре и литературе XX в. — Грозный, 1991. — С. 8-13; Куликовская битва как “символическое событие”: (цикл “На поле Куликовском” Блока и роман “Петербург” А. Белого) // Александр Блок: Исследования и материалы — Л., 1991. — С. 22-40; Русский символистский роман. Аспекты поэтики. — К.: Лыбидь, 1991. — 172 с.; Имена-символы в ранних романах А. Белого // Літ. ономастика укр. та рос. мов: взаємодія, взаємозв’язки. — К., 1992. — С. 31-39; Архітектоніка роману “Петербург” Андрія Білого // Поетика. — К., 1992. — С. 76-87; Роман “Серебряный голубь” Андрея Белого: (Аспекты архитектоники и худ. хронотопа) // Іст.-літ. вісн. — Одеса, 1995. — № 1. — С. 35-42.

Літ.:

Мужество таланта: Памяти литературоведа Степана Ильева // Веч. Одесса. — 1994. — 26 апр.; То же // Одес. ун-т. — 1994. — 24 травня; Потоцкий И. Реквием по Ильеву / / Веч. Одесса. — 1994. — 15 июня; Сапрыгина Н. Лицейский день 19 августа // Одес. вестн. — 1994. — 16 авг.; Соболевская Е. Движение внутренней жизни // Одес. ун-т. — 1995. — 21 груд.; 1996. — 5 травня; Кормилов С. И., Соболевская Е. К. Памяти С. П. Ильева // Серебр. век рус. лит. — М., 1996. — С. 166-171; Сподарец Н. В. Культура інтерпретації: (Пам’яті С. П. Ільєва) // Вісн. ОДУ. — 1999. — № 4. — С. 131-135; Професори Одес. (Новорос.) ун-ту. — Одеса, 2000. — Т. 2.

ІСТРІН Василь Михайлович

*Літературознавець, мовознавець,
академік Академії наук
Росії та СРСР*

В. М. Істрін народився в с. Пехра (Покровське) Московського повіту 29 січня 1865 р. у сім'ї священика.

Початкову освіту здобув у Московському Заіконосіаському духовному училищі. Після закінчення трьох класів Московської духовної семі-

